National Library of Israel

מבעד למסוה

(מאת ר' בהם מגורה)

שבוע של סטורס. כל השבוע הזה שהתה כל ירושלים "תה" לכבוד מי שהיה מושל עירנו, עד שנהפכה כמעט למיתם גדול אחר.

ואני ר' עזמות — מה אמר לכם? — נשארתי בכי רגיל ממש בשבוע זה מרב ריצות ודריסות אחר המושל לכל הבנקטים והנשפים, שערכו לכבודנו בזמן האחרון לשם ברכת פטורין, בכל הטוסטות שהם ושקנו ובכל אתר ואתר, שאהב"י נהנים שמה.

והאמינו לי, רבותי, שהסמוקינג ה ל ב ן שלי לא ירד מעלי כל הזמן, גזרה שמא יקראוני פתאום לאיזה „תה" או לאיזה נשף או לשנים בבת אחת — מי יודע? — וכל כיסי מלאים הזמנות מכל צד ובכל הלשונות.

ואגב, אגלה לכם בחישה כי במשך השבוע האחרון זכינו לכמה שלחנות ביד המלך: נתנו לנו „קידוש" אצל ילין, הכינו לנו שש־סעודות אצל אלבני ומלה־מלכה שמנה אצל המטר הניתא, עד האשמורת הרביעית. בקצור — חיים אנו עכשיו על השבון הקהל והקואי הלאה!...

ועכשיו, שסר פהדו של סטורס מעלי ויכול אני ב"ה לתתב את חטמי עתה ממש כמו שהוא יכול לתתב את חטמו עכשיו — כך אמר בעצמו — בועד העיר מבקי משמרת שוטרים כביכול, עכשיו — החלטתי לערך לו בעצמי ב נ ק ט ש ל ע ז מ ות, כלומר משתתיתה בלא תה, כמו בועד־העיר כדי לדבר ולשוחח עמו קצת בהתגלות הלב (בלע"ז Canaia) ובידידים אמתיים.

ואתם, תלמידי התלמידותי, מזמנים הנכם בזה אל הבנקט אשר בתוך „חדר" שלי, ועשו אזניכם כאפרכסת לשמע היטב את ה„ספיטש" שהי, בכבוד מי שהיה מושלנו וידידנו עד כה.

Dear Sir Ronald !

הן יודע אתה, יא חביבי, שאין דרכו של עזמות לעשות קומפ־לימנטים, לפזר תהלות ותשבחות ואין קולו יפה לשירת „מה יפית" לגויים. אדרבה! מעביר הוא תחת שבטו כקטן וכגדול: משלהם ובשלנו, מותח הוא אותם בכל ע"ש ומניף עליהם את מצלפתו, כראוי להם, בלא מרך ובלא משא־פנים, כידוע. ובכ"ז, אומר אני הפעם את הפסוק. תנו לציזר את אשר לציזר ולסטורס את אשר לסטורס!

הן „למדן" גדול אתה, לפי דברי צרנוביץ, ובקי בכל דיני איסור והיתר ובהלכות שחטה של היהודים, ומסתמא יודע אתה גם את הדין המפורש שיש אצלנו לא ב„מורה־נבוכים" שלמדת היטב, אלא בגמרא ברכות והוא אומר לנו:

במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

ובשעה שעמדת לפנינו בועד העיר ושמענו מפיך הקדוש את הודוי הגדול (בלע"ז Confesion) על השגיאות שנעשו בעבר וביחוד על ההבטחות היפות לעתיד לבוא, שכחנו בין רגע את כל הצרות ואפילו את סטירות הלחי שבבדת אותנו בהן בנאומך זה, ואפילו שני „הזלנים העברים" מועד העיר, האפט ושוכמן, נחנו ולקחו את אצבעו־תיהם ממש מדבריך ואם איני טועה הלך יעקבי ישר מן „התה" אל בית־החולים כדי לרפא את אצבעות ידיו הכואבות מרב מחיאות כפים למנאמך המוצלח, פיליטון בעל פה ובלי הכנה, התחרות לעזמות ממש!

במועדון „מנורה" אמרת בהתגלות הלב לחיילים המשוחררים שלנו את הדברים האלה: „לו אמרו לי לפני המש שנים, כי אצטער מאד להפרד מן היהודים לא הייתי מאמין". איני דורש במיפלא ממני ואיני רוצה לדעת ולשאל מה היה בלבך לפני המש שנים, ואולם אני מיפטר עזמות אומר: לו אמרו לנו לפני המש שנים, ביום 2 נובמבר 1921, או אפילו לפני שנתים ביום הכפורים לפני הכתל המערבי, כי מושלנו הוא לא רק ציוני גדול, אלא גם ר י ב י ז ו נ י ס ט (וראיה לדבר, שקבל לראיון את ב"כ „הצפון" וברך אותו ב„הצלחה רבה" בעברית אף כי אינו בא פיזיציה) — היינו עורכים רק בנקטים ונשפי פרידה עוד לפני המש שנים.

אז, בימי ה„טרדם" הגדול, בימי זריקת ה„בונבונים" והרועות ה„כלי־זמר" ברחובות עירנו שבימים הכרוזת בלפור, הלכו לפניך „חיילינו" במקלו־תיהם, כמו הגלדיטורים לפני ציזר ואמרו: Morituri Ti Salutant (ההולכים למות אומרים לך: שלום) ועכשיו במועדון „המנורה" בהגיגת הפ־רידה אצל צ'צ'יק בתל פיות אמרו לך חיילי „המגורה"

Menorituri Ti Salutant !

ומזמת שמחצית החגוך של כל אנגלי כדבריך ב„ער העיר" היא יהו־דית, חושב הנני כי אוהב הנך אניקדו־טות והלצות כדרך אהב"י, וע"כ אספר לך מעשיה קטנה שתמצא בודאי הן בעיניך.

מספרים כי ר' יעקב אייכנבוים, מפקח בית הספר בז'טומיר, בחן את התלמידים בעברית. אחד מהם כתב לפניו על הלוח את המלה „גוי" ביוד — „גו".

העיר לו המפקח מתוך צחוק קל ואמר:

גוי גמור אתה, הטרם תדע כי אי אפשר לגוי בלי „יוד" (יהודי)?...

ומאמין אני באמונה שלמה כי מתגעגע הנך ל ר ו ש ל ם, לא רק מדבריך אלא גם ממעשיך. ותישני נא, סיר רונלד, לספר כאן לפני תלמידי וביחוד לפני תלמידותי הנחמדות את העובדה הקטנה וזיפה ששמעתי ממקור נאמן על אדותיך (מי ספר לי? אין זו שאלה: עזמות יודע הכל, אפילו מה שאין אומרים בנאימים...). זה היה בעיר Calais אשר בצרפת (כלה בעברית), בשעה שנסעת לונדונה, והנה בעיר חוף זו הצרפתית נגשה אליך אשה צעירה ובנה הקטן בידה ואמרת לך: „שלום, סיר רונלד!"

השתוממת לשמע פתאום את שמך מפי אשה צעירה שלא ידעתו מתמול שלשום והוסיפה בדבריה:

אני מכירה את מעלתו. הוא י ר ו ש ל מ י וגם אני י ר ו ש ל מ י ת. אני נוסעת עם בני לבעלי בלונדון, ואולם שכחתי את הפספורט שלי בפריז וע"כ אבקשך בתור ב ן ע ר י ר לחלצני מן המיצרים...

— אולרייט! — ענית לה כ„ג־מלמן ברטיו אמתי מעשרת השבטים — לכי אחרי ונסעה יחד ל„דובר", כמו שאמר הפייטן שלמה בשירתו: לכה דודי לקראת „כלה" (Calais)

ואולם כשהגעתם ל„דובר" עיר התיף של אנגליה, עכבו השוטרים את האשה ושום פנתה ח י ר ו ש ל מ י ת לעזרתך. אמרת לעצמך כמו בשיר־חשירים: מה נעשה לאחותנו ביום ש„דובר" בה ונתן לה את כרטיסך, וכו' כתבת, שתנך מקבל עליך את כל אח־ריות נסיעתה. וכה נסעה האשה הירושלמית עם בנה עד נהר ה„תמס", כמו שנאמר: „תמס יהלך" עד הגיעה לונדונה עם בנה אל בעלה.

הדא הוא דכתיב: שלח כרטיסך על פני המים כי בוב ימים תמצאהו על ח ח ר בירושלם...

ובדעות ה' דדני איש גם אויבו ישלים עמו, ואפילו אנשי ה„ר ח" גומרים עליך את ההלל ומפייסים אותך בכל מיני פיוטים, באלבומים ובדברים יפים אורגים לך שירה ומרור ממים אותך בקהל עם, והיפה בכל הדבר הזה הוא שכלם מתבאים בסגנונו בלשונו ובנוסחו של י. א י ש י ר ר ש ל ם, במאמרו הידוע אשר בעתון דאר היום...

וכפי שאחזה לי, טעה סיר רונלד במלת „רד" והשיב אותה בעברית, וכנראה שבוונתה היתה בזרגון „רד" (בלומר ידבר!) ולא להנם אמרתי עוד אז: „רעד צו די וואנט!" (דבר אל הכתל). הן ידוע וברור הוא כי אך בגלל „רד" זה שלחם, עלית ונשארת עמנו עד היום הזה, ובזכות הקטיעה ששלחתי לך אז, חלף המידליות שנגבנו מאתך, בצורת מדליון בעברית: ר ונלד — הנך הולך חיום לשתות לא „תה" אנגלי כמלך הנמרד חזון הוטיין באניה, ידוע, אלא יין קפ ר י ס ו, בעברית דוקא, וכריש גלותא אמתי, א ח ר י חר ציון שם על הרדי לרנקה וניקוזיה...

ואם לא זכיה לושאר בא"י, הרי יודע אתה שמתמא מתוך ה„מורה־נבוכים" שלמדת היטב, כדבריך, כי קפריסין היתה שייכת ג"כ לא"י ועד עכשיו יש מחלוקת בדבר המצוות התי־לויות בא"י ובקפריסין ועוד לפני שתיית מנדט והכרזת בלפור בעולם כתב יוסף שורין בספרו כי קפריסין שייכת לא"י, ומסתמא ידעת גם פרק בהיסתוריה כי עיר בשנת 1570, בימי השולטן סלים כמעט שהוסיף ארמי הון יוסף הנשיא (הדוכס מנקס ם) על האי הזה שנכבש על ידי יחודי כפרד, ולא להנם קרא לוסו, מצאצאי ספרד, לקפריסין ה„איב־טרלנד" של א"י.

ואם ראית אין כאן, רמז יש כאן (לא „רמז" שבאהדת העבודה!)... קפריסין היא א י, וגם ארץ ישראל אינה אצלכם אלא (א"י).

* * *

ואולם, איך כתוב בהפטרה של שבת זו: על שלשת פשעי מואב ועל ארבעה לא אשיבנו.

„מיי דיר ס'ר.רונלד!" הן גלוי וידוע הוא כי אהבתך גדולה לירושלם.

החברה הנכבדה „פרו זירזולם", שבראשה הנך עומד, ושחברת הם מחכמי אומת העולם בעירנו, זכרה היטב את שמות כל הקדושים שהיעו עד למאה שערים ולבית ישראל ועד בכלל, ואת שמם של ישעיהו וירמיה גדולי הנביאים של הבייביל, אבות הרע־יון של „למען ירושלם", שכחת בתוך הסימטאות האפלות, הצרות והמלוכל־כות שבירושלם עיה"ק?...

ועוד זאת:

הן „למדן" גדול הנך, כפי שאמר צרנוביץ בנאימו הנפלא והראוי לועד הלאומי שלנו, ויודע אתה את התורה, כלומר את ה„בייביל", כמו שאמרת בעצמך הרבה ייתר מכמה יהודים ובני חוד מהמנ"כים שלנו, ואיכבה זה נעלמה כמך הלכה מפורשה בתורתנו הקדושה בדבר קדושת יום הכפורים?

הן כפרת פעם לעורבני, כמדומני, כי רצית לסייע ליהודים בדבר קנית חכתל המערבי, והרי מאמינים אתם בסומכך של הורתנו גם בענין קבר רחל אמנו, כפי שת כיה הד"ר דוכן שלנו, ומכתמא יודע ובוכר הנך כי דוד קנה פעם את המקום הזה מארונה בשקלי כסף טבין ותקילין, ולכוה צוית לחסיר את הבסאות מתחת רגלי הזקנים וחזי קנות לפני הכתל המערבי, ואימתי? — בים הכפורים, יום צום, שהוא קדש קדשים לא רק לנו אלא גם לגויים פשוטים, ומכש": לגוי אינטלינטי שהלמידים העברים הם בשבילו „התגו־ששות אינטליקטואלית?"...

ולא עוד אלא, שאבני בליסטראות נופלות מן הכתל על ראשי ישראל עם כמעט שהוסיף ארמי הון יוסף הנשיא (הדוכס מנקס ם) על האי הזה שנכבש על ידי יחודי כפרד, ולא להנם קרא לוסו, מצאצאי ספרד, לקפריסין ה„איב־טרלנד" של א"י.

ואם ראית אין כאן, רמז יש כאן (לא „רמז" שבאהדת העבודה!)... קפריסין היא א י, וגם ארץ ישראל אינה אצלכם אלא (א"י).

* * *

ואולם, איך כתוב בהפטרה של שבת זו: על שלשת פשעי מואב ועל ארבעה לא אשיבנו.

„מיי דיר ס'ר.רונלד!" הן גלוי וידוע הוא כי אהבתך גדולה לירושלם.

החברה הנכבדה „פרו זירזולם", שבראשה הנך עומד, ושחברת הם מחכמי אומת העולם בעירנו, זכרה היטב את שמות כל הקדושים שהיעו עד למאה שערים ולבית ישראל ועד בכלל, ואת שמם של ישעיהו וירמיה גדולי הנביאים של הבייביל, אבות הרע־יון של „למען ירושלם", שכחת בתוך הסימטאות האפלות, הצרות והמלוכל־כות שבירושלם עיה"ק?...

ועוד זאת:

הן „למדן" גדול הנך, כפי שאמר צרנוביץ בנאימו הנפלא והראוי לועד הלאומי שלנו, ויודע אתה את התורה, כלומר את ה„בייביל", כמו שאמרת בעצמך הרבה ייתר מכמה יהודים ובני חוד מהמנ"כים שלנו, ואיכבה זה נעלמה כמך הלכה מפורשה בתורתנו הקדושה בדבר קדושת יום הכפורים?

הן כפרת פעם לעורבני, כמדומני, כי רצית לסייע ליהודים בדבר קנית חכתל המערבי, והרי מאמינים אתם בסומכך של הורתנו גם בענין קבר רחל אמנו, כפי שת כיה הד"ר דוכן שלנו, ומכתמא יודע ובוכר הנך כי דוד קנה פעם את המקום הזה מארונה בשקלי כסף טבין ותקילין, ולכוה צוית לחסיר את הבסאות מתחת רגלי הזקנים וחזי קנות לפני הכתל המערבי, ואימתי? — בים הכפורים, יום צום, שהוא קדש קדשים לא רק לנו אלא גם לגויים פשוטים, ומכש": לגוי אינטלינטי שהלמידים העברים הם בשבילו „התגו־ששות אינטליקטואלית?"...

ולא עוד אלא, שאבני בליסטראות שב„ספיטש" זה ועל התערבותי בעני־ניו, הנני קורא לך, בדבריך ובלשונך העשירה בעברית:

תודה,
בהצלחה רבה,
להתראות
שלום!

* * *

ומדי דברי במושלנו, שהתענין כ"כ באמנות ובשירה העברית שלנו, נזכרתי גם במשורר העברי ז. שניאור, שנסע לליטא.

מספרים כי בדרכו לליטא נסע דרך הים הבלטי באניה לא גדולה. לפי־נות ערב, כשיפוח היום, עלה שניאור במדרגות על רחבת רב החובלים וטייל שם ארוכות וקצרות. כשהופיע רב־החובלים השתומם על האורח הזה והראה לו בידו את הטבלא: הכניסה אסורה לזרים.

— כן, ענה שניאור בזקנו היפה, לזרים אבל לא למשוררים.

— ובכן איפוא, אדוני הוא משורר? שאל הקפיטן.

— כן המשורר העברי הכי גדול, ענה הפיטן בענותנותו היתדה.

— יש לי הכבוד איפוא לדבר עם מר ב י א ל י ק — ענה רב החובלים בהושיטו לו את ידו.

מעשה זה מוכירני מה שקרה פעם לא בליטא אלא בפריז.

נכנס נושא מכתבים אל ויקטור הוגו, המשורר הפיפורסם בצרפת, והגיש לו מכתב סגור ועל המעטפה היה כתוב בלי שם המפורש:

Au plus grand poete de France

(אל המשורר הכי גדול בצרפת!) שנושא המכתבים היה רגיל לראות בו את גדל המשוררים.

רצה ויקטור הוגו לפתח את המכתב ואולם ישב אז בביתו המשורר הידוע ל מ ר ט י ן, הגיש לו את המכתב ואמר:

— לך המכתב!

— לך כי לך! — ענה למרטין.

— לך אף לך! — החזיר הוגו

— כי לו נאה! — השיב הראשון

— כי לו יאה! — קרא השני.

בקצור, — נכנסה אשת ויקטור הוגו והציעה שיפתחו שניהם אתו המכתב ומצאו כי נשלח לא לזה ולא לזה אלא — Alfred de Musset המשורר הפיטן אלפרד־ד' מאסה.

הבל שלא ידע רב החובלים מלוכ כי חוץ מביאליק ושניאור יש המשו של העתון־הנוכ־ר' טרפון.

* * *

נסעתי בשבוע זה בעגלת ברחוב ו והנה באמצע הדרך פנה אלי הנע ושאל בלשון הצי־עברית והצי עו־

— איתמי יסע הסאדיק? לא פרנסה, לא יש „הוכאב" (הוכבי אינשאללה יסע ה„סאדיק" ויהיו נ עים.

— איזה „סאדיק", — שאלתי ב

הראה לי העגלון על מודעות תחי רון העברי: „נסיעת הצדיק", ה כי צדיק בא לעיר והוא נסיע...

* * *

ועכשיו, ידיעה אחרונה מ ת ח ל מ כ ב ש:

זה רק עתה שבתי מנשף הנל באלנבי לכבוד סטורס. ראיתי שם ק גליות אמתי, ישראל, ישמעאל ועשו יחד. מכל הנאומים שנשמעו שם ו הכי מענין: המזגון המלא כל ו וביחוד הסנוויטשים הכשרים אל דרבני האנדיסטים שמלאו את האו כשנאמו על הבמה ערבית דברו ביני תיהודים בקול רם, כשנאמו עבו שוחחו הערבים ביניהם בהתלה וכשנאמו באנגלית — דברו כלם...

ואולם ה„מסמר" שבכל הנאו האלה היה זה: בשהגיש הראים תי כסף טהור בתוך כתנה מאת מוכ העיריה על חשבון הבלדיה, כלומר זשבונו, קם המזגן ותרגם לאנג ובמקום לומר:

anicipality Council

אמר: מוניספל־ינרק, כלומר גן הע והשתומם כלם לשמוע כי גן ה העלוב שלנו נתן גם מתנות למושלים.

אגב, נודע לי מיד אחר אספת „ז'רזולם" ה א ה ר נ ה היום. סטורס לקח אתו לקפריסין את החברה הזו לקיים מה שנאמר:

res moi le deluge

אחרי המבול!...

עזמו